

PROVEN

Indhold

Siden sidst	side 02
Vi fik et navn	side 04
Frederiksværk 250 år	side 05
Dåbsattesten	side 09
Æres den.....	side 12
Båltalen	side 15
Foreningsaktiviteter.....	side 21

Her **Die III. Friedrich den Seinte,**
af Guds Gnade, Konge til Danmark
Vilger, at Munkene og Gæfver, Justis, mit Biskop,
hof, Råd, Regeringens og Regeringens, Gæver, mit råd,
skilling og Regeringens, Justis, mit råd,
til Biskoppen og Johann Heinrich Clausen til mit skilling
bepænkede Regeringens og Regeringens, mit råd,
til Biskoppen og Justis, mit råd,
ofte i den næste fremtid, mit råd,
sige, Justis, mit råd, Frederiksværk, Justis, mit råd,
Mit Regeringens den 25. August 1758.

Under For, kongelig, Haand og Signet.

Indruckt

Dåbsattesten, som Herbert Hessner fandt.
Se side 11

*Frederiksværkegnens
Historiske Forening*

Nr. 11

3. årgang - august 2006

Siden sidst ved formanden

Selv her i slutningen af juli synes jeg, at bestyrelsen mod forventning har haft nogle lidt travle uger. Dels arbejdet med at få næste års program på plads, men også med helt andre ting som for eksempel Hyllingebjergstens placering på Gjethuspladsen.

Denne sag har dog fået en noget negativ drejning med et tilsyneladende flertal i byrådet for placering i Liseleje. Vi er dog nu indkaldt -indbudt- til møde med kulturudvalget og Liselejegruppen midt i august. Vi planlægger også i bestyrelsen at indbyde alle relevante grupper incl. byrådet til et møde i Hillerød, hvor stenen jo p.t. står. Vi håber, at man, når man

Bestyrelsen:

Formand:

Bengt Sørensen
Magnesvej 4
3370 Melby
tlf. nr. 47 92 38 44
email:bengts@mail.dk

Næstformand:

Axel Hvidtfeldt
Ællingevej 4
3360 Liseleje
tlf.nr. 47 92 31 40
ahv@mail.dk

Kasserer:

Carl Jensen
St. Havelsevej 92
3310 Ølsted
tlf. nr. 47 74 93 35

Sekretær:

Christina Ax
Hillerødvej 112
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 77 26 54
email:fhf@mailme.dk

Ole Friis Jensen
Auderød Byvej 10
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 72 33 93
tofriis@hotmail.dk

Ebbe Fridberg
Nyhugsgade 17
3300 Frederiksværk
tlf.nr. 47 72 43 83

Jørgen Tved
Smedebakken 16
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 77 00 23
mail:tved@email.dk

Jan E. Hansen
Strandvejen 27 C
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 72 11 76
syvogtyve@mail.dk

Gurli Jeppesen
Bagerstræde 1 H
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 72 36 63

Redaktionen:

Jørgen Tved (ansv.)
Ebbe Fridberg
Christina Ax
Axel Hvidtfeldt
Gurli Jeppesen

Stof til næste nummer bedes indsendt snarest.

Læserindlæg er ikke nødvendigvis udtryk for foreningens holdning.

Eftertryk till. med kildeang.
Layout: Per Erck

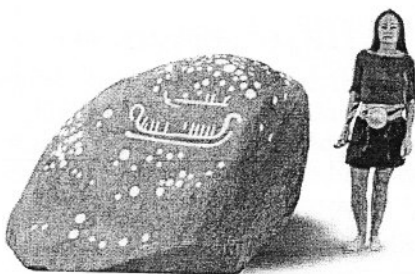
Fr.værk Komm.
Eget tryk.
Oplag: 450

Foreningens email:
Hjemmeside:

fhf@mailme.dk
www.frvhistorie.dk

ISSN: 1604-0678
Titel: Prøven

står foran den, vil forstå, hvor stor kulturværdi den egentlig har. Den er virkelig et nationalt klenodie, som bør stå på en værdig plads i Frederiksværks centrale del, så så mange mennesker som muligt kan se den hele året, som borgmester Helge Friis har udtrykt det. Professor Bjørn Nørgård vil jo også kun deltage, hvis placeringen bliver Gjethuspladsen. Man kan også få lavet en tro kopi af stenen og stille den i Liseleje. En som kan tåle at stå uden den store beskyttelse.

Vi er også meget langt med projektet med udgivelse af et skrift om de kongelige dokumenter m.m. omkring Frederiksværks opståen. Bo Jacobsen, Hans Engelund og Frank Allan Rasmussen har lagt et stort arbejde i denne udgivelse, og vi ser hæftet som vor forenings bidrag til byjubilæet.

Vi håber også meget at få gang i en ide om et samarbejde med skolerne. Vi tænker her på en præmieret opgave for kommunens 8. klasser om oberst Tscherning.

Vort grundlovsspil og arrangementer med Tscherning vil jeg betegne som en succes, og også vor Sankthansaften forløb fint ved hjælp af de dygtige folkedansere og Stjernekorret. Men også tak til skovfoged Søren Agerlund og Hjemmeværnsgården.

Busturen, hvor vi opsøgte spor af Hvideslægten, blev en fin oplevelse for deltagerne. Der havde meldt sig så mange, at vi desværre måtte skuffe flere og melde udsolgt. Også rundvisningen på Grønnesegård havde åbenbart påkaldt sig manges interesse, så vi kunne glæde os over mere end 200 deltagere, som fik en god aften.

Til slut håber jeg, at vor forening får endnu flere medlemmer, og at vi må se rigtig mange til vore arrangementer også i det kommende halvår.

(se side 21 - 24)

*Et lille digt af Svend Jensen i
anledning af byjubilæet*

*Med Classens værk
en by blev skabt
af folk med stærke næver
et bygningsværk fra fordoms tid
sig over byen hæver.
Men tidens tand og ændred' krav
har tvunget det i gruset
nu rejst igen fra støv og slag
med phønix vingesuset.*

Vi fik et navn. af Jørgen Tved

I forbindelse med vort store 4. maj møde i Gjethuset i fjor efterlyste vi navne på de frihedskæmpere, som vi havde fotos af. Der kommer stadig oplysninger og navne.

På det foto, vi bringer her, modta-

ger en æresdeling af modstandsfolk på stationen i Frederiksværk en kammerat, der har været i tysk KZ-lejr. Vi havde heller ikke navnet på denne mand. Det har vi nu.

Det er valsedrejer Karl Einer Jensen, der dengang boede på Birkevej 33 på Skovbakken. Han blev taget af nazisterne i november 1944 og kom til Neuengamme. Modtagelsen på stationen er i slutningen af

maj 1945. Det er Karl E. Jensen med den bløde hat. Ved samme lejlighed blev der også taget en anden frihedskæmper, Otto Jørgensen, som boede på Bregnestien. Også han kom til Neuengamme og kom

hjem med et dårligt helbred, men han åbnede senere en isenkræmmerforretning i Nørregade. Begge tilhørte de "Skovbakkegruppen", en gruppe, som vi ved meget lidt om. Har du oplysninger om denne gruppe, eller kan du oplyse navne på de øvrige på dette foto, hører vi meget gerne fra dig.

Nye oplysninger giver også tit nye spørgsmål. Hvad skete der med overbetjent

Lund her fra byen. Vi ved, at betjent Olsen blev taget og sendt til KZ-lejr, og vi ved, at han kom hjem. Vi ved også, at landbetjent Stenberg Andersen gik under jorden og var her i området, til han igen kunne komme frem d. 4 maj og genoptage sit arbejde, men vi har et stort spørgsmålstegn omkring Lund. Kan du hjælpe?

Frederik IV

De er dygtige i Hundested til at udgive små skrifter og bøger. Netop nu har de udgivet en lille bog af Bo Jakobsen og Hans Engelund om Frederik IV. og om Sandflugten og kanalen. Bogen vil blive anmeldt i det kommende nr. af Prøven, men kan allerede nu købes i foreningen og på folkebiblioteket for 50 kr..

Vi kan ikke lade være med at beundre den flotte tryksag.

Efterlysning

Foreningen har modtaget to kontingentindbetalinger uden navn. En er registreret den 2. juni og er på 150 kr. Den anden er fra den 7. juni og er på 100 kr. Da vi ikke kan registrere, at disse medlemmer har fornyet deres kontingent, vil de ikke høre fra foreningen i forbindelse med udsendelse og det næste blad. Hvis I tror, at det kan være jeres indbetaling eller I får kendskab til indbetalerne, hører vi gerne fra jer - til enten Carl Jensen 47 74 93 35 eller Christina Ax fhf@mailme.dk

Frederiksværk fylder 250 år.

Naturligvis skal Frederiksværkegnens Historiske Forening fortælle byens historie, men hvorfor selv skrive hvad andre har gjort. Redaktionen af "Prøven" er tilhænger af genbrug, så her har du byens historie fortalt for måske 50-100 år siden.

På et loppemarked fandt formanden for byens sociale udvalg, Henry Larsen, den her gengivne plakat, der var sat ind i en gammel ramme. Han købte den billigt og tog den med til byens borgmester; han havde måske en plads, den kunne hænge på. Borgmesteren fik plakaten – og satte den ind i et skab. Nogen tid efter var jeg til møde på borgmesterkontoret med Helge Friis. Da jeg skulle gå, blev jeg opfordret til at tage plakaten med. Jeg kunne måske finde en plads til den. Vel hjemme skulle jeg

læse plakaten, men ak, det var kun en halv. Den fyldte godt nok rammen ud, men en fuld tekst var det ikke. Den var måske bukket, så den sidste halvdel lå bag den første. Jeg vendte rammen; det måtte undersøges. På bagsiden af rammen var der også sat glas, og her kunne jeg læse den nederste del af plakaten – Jeg havde nu en hel plakat med byens historie, fortalt i et sprog, som nok er ældre end jeg. Der er ingen underskrift og ingen dato, men historien er god nok, så vi har valgt at genbruge den gamle tekst i helt det samme sprog, som det blev talt og skrevet for mange år siden. Når du har læst plakaten tekst, kan du måske hjælpe os. Hvor gammel er plakaten? Hvorfor er den blevet fremstillet? Og hvor har den hængt? Vi hører meget gerne fra dig.

Jørgen Tved

Frederiksværk.

Syv og en halv Mil nordvestlig for København ligger i en smuk Egn ved Roeskildefjorden den lille venlige Fabrikby Frederiksværk, den eneste i sit Slags, som findes i Danmark. Sin første Oprindelse skylder byen den Omstændighed, at Mundingen til den, omtrent 2/3 Kvadratmil store Arresø, der tidligere var en Bugt af Kattegat, tilstoppedes ved Flyvesand, og, for at forebygge de Ødelæggelser, som Søen nu forårsagede ved sine Oversvømmelser, lod Kong Frederik IV i Aaret 1716, ved svenske Krigsfanger, udgrave den 6000 Fod lange Frederiksværk – Kanal, som

forbinder Arresøen med Roskildefjorden.

Her anlagde da Franskmanden Peyrembert omtrent 1751 et Værk

for smedede jernkanoner, en ufuldkommen Fabrikationsmaade, som heller ikke lykkedes. Peyrembert forlod Danmark, og Værket blev 1756 overdraget til Etatsraad Fabritius og Generalkrigscommissær Classen, der leverede de første støbte Kanoner. 1764 købtes Værket af Frederik V, og Classen blev dets Bestyrer; men fire Aar efter, 1768 solgtes det til samme Classen, og, uagtet det findes angivet til en Værdi 334.875 Rdlr. Blev det dog tilligemed det nuværende Bøndergods: Kregome, Vinderød, Thorup og Meelby Sogne, med 795 Tdr. Hartkorn, overladt ham for 100.000 Rdlr.

Ved sin Død 1792 havde Classen testamenteret Værket til Landgreve Carl af Hessen, imod at denne skulle udbetale den Sum 286.916 Rdlr., foruden 150.000 Rdlr. For Inventariets Indløsning og 7000 Rdlr. Aaligt til det af ham oprettede Fideicommis. Værket udvidedes nu betydeligt, saa at Befolkningen i 1801 udgjorde 541 Personer, hvoraf 149 vare Haandværkere. I Aaret 1804 testamenterede Landgreven Frederiksværk til Kronprinds Frederik, og der paahvilede dengang Værket en Gjæld af 727.480 Rdlr., foruden den aarlige Kanon til Fideicommisset, hvilket ikke lidet oversteg Eiendommens Værdi. Værket fik nu en forandret Bestyrelse og en betydelig Udvidelse, og indrettedes i de paafølgende Krigsaar meer og meer næsten udelukkende med Hensyn paa Krigsvæsenet, hvoraf det blev en naturlig Følge, at de senere Fredsaar maatte blive uheldige for dets Drift, og medføre betydelige Tab.

Fra Aaret 1830 stræbte man derfor at indrette flere Værksteder for Handelsvarer. Saaledes blev ogsaa Støberiet udvidet og forsynet med nyt Inventarium, saa at det nu er det største i Danmark og leverer store og fortrinlige Arbejder af indtil 16.000 Punds Vægt for et enkelt Stykke, hvorom Kjøbenhavns nye Slagterboder og dets Toldbøds-kraner kunne anføres til Eksempel. Den store Smedie indrettedes til et Maskinværksted, der leverede de første i Danmark forfærdigede Dampmaskiner, saavel Land- som Sømaskiner; en ny Slibemaskine indrettedes og saa fremdeles, saa at Værket i 1847 talte 23 forskjellige Værksteder med 412 Arbejdere, foruden den i flere Huse eller Møller fordeelte store Krudtfabrik og et betydeligt Bageri samt Brændevinsbrænderi og Bryggeri. Mange af Arbejderne boe i de omliggende Landsbyer og have lidt Agerbrug; men skjøndt de i Dragt og Leve-maade ere lige med de andre Bønder, sporer man dog let i deres opvakte Væsen, at de dagligt have en fra Bondearbejde forskjellig Gjerning, som fordrer større Tænksomhed. Af Værkstederne ere de fleste bortforpagtede, f. Ex. Det store Kobbervælværk til Etatsraad Suhr. Beskjeftigelsen tiltog nu ogsaa betydeligt, saavel for Private som i de sidste 15 Aar ogsaa for Artilleriet, og under de sidste Krigsaar have Frederiksværks Værksteder været af overordentlig Vigtighed for Forsvarsvæsenet, idet man her, med Til sidesættelse af alt andet Arbejde og ved at inddrage omboende Haandværkere i Virksomheden, har leveret en overordentlig Mængde forskjellige Krigs-

fornødenheder, som man fra intet andet Sted vilde kunne have erholdt i saa kort Tid.

Ved Frederik den Sjettes Død skulde Frederiksværk som Kongens private Ejendom tilfalde hans to Døttre; men, da man dengang antog det som afgjort, at Gjælden oversteg Ejendommens Værdi, frafaldt disse Arven, og da Statskassen havde betydelige Summer staaende i samme, blev i Slutningen af 1842 en Commission nedsat for at undersøge Forholdene.

Det viste sig nu, at hiin Mening ikke var begrundet, og at Eiendommen, fornuftigt bestyret, godt vilde kunne betale sig, hvorfor ogsaa den ene Arvings Befuldmægtigede gjorde Fordring paa en betydelig Godtgjørelse, der efter flere Forhandlinger endelig bestemtes til 200.000 Rbdlr. Frederiksværk og Gods, med den paa samme Tid hvilende Gjæld og den aarlige Kanon til det Classenske Fideicommis, gik nu over til at være Statseiendom, hvorhos det bestemtes, at alle de Eiendomme, som vare bortforpagtede, og de Værksteder, som ikke behøvedes for Militairetatens Forsyning, skulde sælges. Som en Følge af denne Bestemmelse er derfor efterhaanden et stort Antal Eiendomme blevne solgte, og med det betydeligste Værksted, Støberiet, vil dette sandsynligvis ogsaa om en kort Tid blive Tilfældet.

Det Aaløb, hvorved Fabrikerne og den lille By ligge, slynger sig ved Foden af høie Banker, og naar man kommer sydfra, bemærkes derfor ikke Byen, før man saa at sige staaer lige over den. Men Overraskelsen er behagelig. Thi man ser ned over en herlig skovklædt Dal,

der oplives af friske Vandpartier, hvor den smukke landlige Stad med sine smaa og store Fabrikbygninger titter frem mellem høie Træer, og sender vort Øre en dump Lyd som Vidne om sin travle Virksomhed. De store Bankestrækninger, der snart nøgne, snart prydede med rige Træplantninger, efterhaanden tabe sig mod Havet, give derhos det Hele en rig Afvexling, og naar Øiet har frydet sig ved dette oplivende Billede, fængsles det af Havfladen, og standser først i det Fjerne paa hiin side af Fjorden.

Vi ville nu nærmere betragte det for os liggende Billede. Standpunktet er "den norske Bakke", og vi see derfor ikke selve Byen, som ligger tilhøire bag Aaen, der skjules af de høie Trægrupper. Nærmest i Forgrunden ligger det store Støberi, kjendeligt ved sin høie Skorsten; til venstre Fabrikembedsmændenes Boliger og til højre den smukke og store Gjæstgivergaard. Mellemgrunden oplives af Roeskildefjorden med sine mange Bugter, og Baggrunden lukkes af Grønnæsse-skov og Halsnæs høie Banker, hvor Thorupmagle Mølle viser sig som et fjernt fremspringende Punkt. Til venstre springer Lynæs Klint frem med sine bratte Sider, og endelig opdage vi i det Fjerne, paa den anden Side af Fjorden, Fortoningen af et Stykke af Odsherred.

Frederiksværks Omegn frembyder en rig Afvexling, der lokker til Besøg. Særdeles behagelig er saaledes en Vandring langs med Kanalen op til Hovedgaarden Arresødal, som fordum var Classens Bolig, og til Vinderød Kirke, hvor hans Grav-

minde findes. Vejen løber langs Hældingen af skovgroede Bakker med overraskende og afvekslende Partier, og man beklager kun, at Kanalen, især hvor Træerne tykkes om den, ikke frembringer den oplivende Virkning, man havde ventet sig. Vandet i samme synes nemlig, skjøndt i sig selv rent og klart, at have en guulagtig, næsten ubehagelig Farve, som en Følge af Gjenskinnet fra det Lag Flyvesand, der bedækker Bunden. Staar man ved Maalet, da aabner sig den skjønneste Udsigt, hvad enten man seer tilbage over Frederiksværk eller ud over en lille Bugt af Arresøen til den skovbegroede Odde, hvorpaa Landsbyen Auderød ligger og Voldstederne af det gamle Slot Dronningholm, som Valdemar II

byggede til sin Dagmar, og som Frederik II lod nedrive for at bruge Stenene til sit Frederiksborg. En anden Høide, hvorfra haves en maaske endnu videre Udsigt, er den bekendte Maglehøi, som ligger paa den sydlige Side af Værket. Naturligvis er Frederiksværk et af Maalene for Kjøbenhavnernes større Lysttoure, for hvilke den lange Vei dog er en væsentlig Hindring. Det maa derfor beklages, at den Dampskibsfart paa Roeskildefjorden, der i Sommeren 1851 tilbød en saa hurtig og let Leilighed til at besøge dette ved sin Industri og sin Naturskønhed saa interessante Punkt, saa snart maatte ophøre, og at intet Forsøg paa, atter at optage den, synes at ville lykkes.

Jagten på Frederiksværks Dåbsattest

I august 2004 telefonerede jeg sammen med næstformanden i den genetablerede, lokalhistoriske forening i Frederiksværk, Vibeke Agnild. Emnerne husker jeg ikke, men en ting husker jeg: I samtalens løb fortalte Vibeke, at hun havde en fotokopi af „Frederiksværks Dåbsattest“ fra 25. august 1756. Hun tilbød at sende mig en kopi, hvilket jeg med stor tak tog imod.

Det var en udateret kopi af en avis-side, men efter teksten fra foråret 1989. Der var et fotografi af den nederste del af det gamle dokument, med datoen og „Fride-richR“s signatur. Ved siden af en tekst, der fortalte, hvordan den pensionerede kommunaldirektør

Herbert Hessner som deltidsansat i byarkivet havde fundet det i et bjerg af papirer fra det nedlagte jernstøberi, hvor han i øvrigt også havde været ansat en gang.

Den gamle, kaligraferede tekst med gotiske bogstaver var „oversat“ til nudansk af musumsinspektøren ved det daværende bymuseum. Det fremgik, at man agtede at arrangere en udstilling omkring dokumentet i august måned, når byen fyldte 233 år.

I august 2005 gik det op for mig, at jeg i forbindelse med noget arbejde omkring Frederik IV og Arresø Kanal havde behov for at se hele dokumentet. To ture til Frederiksværk byarkiv var forgæves - man kendte ikke dokumentet og vidste

E

Premie paa det af den indlandske
i de Salpêtres forplantning - del
Læremundt Præden indskibende
Læremundt betragtes; saa vilde de
danne Post, som Værk alene -
Læremundt indkommer, som
Læremundt del samme Collegii som
Læremundt
Ligesom Vi og, efter at Os er
Læremundt en omstændelig
en Forsættelse; om Læremundt
Læremundt i de indskibende Cronborgs
Gevær-Fabrique accorderede Pri-
villegia og særlig brugt, som
Læremundt ville indskibe Navar
allernaadigste Resolution.
Dertil sig for sig og aggreve
Vi allernaadigst, at Værket,
som alene indkommer den,
Læremundt Læremundt indkommer
Læremundt, efter Læremundt i den
Læremundt Læremundt allernaadigste
Læremundt Læremundt, som alene
Læremundt Læremundt Læremundt
Læremundt paa Vort Slot Fredens-
borg den 25. August 1756.

Friderich R.

Premie paa det af den indlandske Salpeter forfærdigede - til fremmede Stæder udskibende Kruud betreffer; saa vilde vi denne Post, som Vort Rentekammer vedkommende, have udsatt til samme Collegii nærmere overvegende efter befindende.

Ligesom Vi og, efter at Os er bleven gjort en omstændeligere Forestilling; om hvorudi de i § 2do (paragraf secundo) omtalte Cronborgs Gevær-Fabrique accorderede Privilegia egentlig bestaaer, derover ville meddele Vores allernaadigste Resolution.

Slutelig samtykke og aggreve Vi allernaadigst, at Værket, som ellers uden længere Anstændighed overdrages Interessenterne, efter deres i saa Maade fremførte allernaadigste Begiering, herefter maa kaldes Frideriksværk.

Skrevet paa Vort Slot Fredensborg den 25. august 1756.

Friderich R.

Ovenstående er med forfatterens tilladelse lånt fra den netop udkomne bog, Frederik IV, af Bo Jacobsen og Hans Engelund Kristiansen.

ikke, om det havde været udstillet for 16 år siden.

To besøg i Rigsarkivet i efteråret bragte det ikke frem, men ved det andet så jeg den store mappe med Rentekammerets dokumenter fra august 1756, men dåbsattesten var der ikke. Til gengæld var der to interessante dokumenter fra 7. og 16. august omhandlende etableringen af fabriksanlæg ved Arresø Kanal. Rigsarkivets sagkyndige mente, at når det efterspurgte dokument handlede om etablering af en kanonfabrik og et krudtværk, var

det formentlig at finde i Industriarkivet i Århus. En søgning der var imidlertid forgæves - man henviste til Landsarkivet for Sjælland på Jagtvejen i København. Også forgæves.

Jeg telefonerede til Herbert Hessner, som svagt erindrede lidt om et dokument, men ikke hvorvidt det var blevet udstillet eller i øvrigt noget om dets skæbne. Til gengæld havde han oplysning om ovennævnte museumsinspektør, som nu bor på en ny adresse i Jylland og i øvrigt under et andet

navn.

Vi var nu nået til begyndelsen af december. Jeg skrev til hende og fik et venligt svar. Hun var midt i en ombygning, men efter nytår mente hun at få mulighed for at lede i de gamle sager.

Jeg har telefoneret til en lang række personer og institutioner - bestyrelsesmedlemmer i lokalhistoriske foreninger, arkiver, museer, kulturarvstyrelsen - men skal undlade at remse dem op her.

Jeg skrev så en efterlysning i „Frederiksværk Ugeblad“. Det eneste resultat var, at byarkivet så kunne oplyse, at det dokument, der var kopieret i avisen i 1989, ikke var originalt, men en filmrekvisit fra ca. 1950 brugt i en dokumentarfilm om fabriksanlæggene i Frederiksværk. I øvrigt havde man kun den nederste halvdel af folioarket.

Da det var planen at gengive dåbsattesten i et lille skrift, som skulle trykkes omkring 1. februar 2006, var vi ved at komme i tidsnød. Jeg skrev et indtrængende brev til Rigsarkivet, som måtte være det sandsynligste gemmested.

Så læste jeg i professor Nyrops store Classenbiografi fra 1893, at en del af de gamle dokumenter fra fabrikkernes start i 1700-tallet lå i arkivet i det Classenske Fideicommiss på Corselitze gods. Jeg skrev derfor også dertil.

Den 24. januar kl. 12.30 sendte skovrider Poul Schreiner, chef for Corselitze gods, en e-mail, at dokumentet ikke findes på Corselitze. Men i Nyrops Classen-biografi er der på side 294 en note til side 97, at det originale dokument findes som nr. 247 i Landgodsernes arkiv i Rigsarkivet. Jeg havde ikke læst

de mange noter bag i bogen, fordi de var trykt med så små typer, at jeg skulle bruge lup for at læse dem. I øvrigt var der ikke henvisning til note på side 97.

Den 24. januar kl. 12.43 fik jeg e-mail fra Rigsarkivet, at man havde fundet det originale dokument i Landgodsernes arkiv som nr. 247, og at det var lagt til side til mig.

Fredag den 27. januar fik jeg mulighed for at tage til Rigsarkivet, hvor jeg så dokumentet. På spørgsmål om muligheden for farvekopiering fik jeg det svar, at der ikke kunne kopieres i Rigsarkivet, men at alle akter til kopiering onsdag gik til Det kongelige Bibliotek, hvor kopierne bliver taget og efterfølgende sendt til rekvirenterne. Ca. 700 kr. pr. side.

Jeg forklarede, at jeg var i tidsnød, fordi manus dagen efter skulle sendes til trykkeriet. Det kunne man ikke hjælpe med.

Jeg telefonerede så til Markus Hedemann, der dels er en privat ven, dels er ansat som redaktør i den del af Det kongelige Bibliotek, der hedder Diplomatarium Danicum. Det er Markus, der har skrevet de gamle tekster på det gamle sprog med nutidig maskinskrift, men også med nutidigt dansk. Om han kunne hjælpe? Ja, hvis vi kunne finde en fotograf.

Så så min kone en ung mand gå inde ved siden af og fotografere dokumenter med et digitalkamera. Om han havde mulighed for at hjælpe? Jo, da. Det viste sig at være Peter fra Trondhjem (men ikke Wessel), uhyre sympatisk og hjælpsom. Han tog en række fotos af dåbsattesten. Der var ikke mulighed for at få dem udskrevet i Rigs-

arkivet, så turen gik over Christians Brygge til Diplomatarium Danicum. Her fandt Markus et computergeni, som kunne overføre nordmandens fotos til maskinen

og sende dem til bokikhavn-@o.s.v. Herfra gik det - med noget besvær - videre til hæftets redaktør. Jagten var slut!

Bo Jacobsen

Fundet af "Dåbsattesten"

Nedenfor er gengivet Herbert Hessners brev til foreningen, hvor han forklarer om det dokument, som han fandt blandt DFJs papirer. Der er siden fra anden side rejst tvivl om, hvorvidt det var et ægte dokument eller ej, men under alle omstændigheder har det været en vigtig brik i puslespillet omkring jagten på dokumenterne.

Efter en god telefonsamtale i dag med Vibeke Agnild har jeg lovet at give en forklaring om „Frederiksværks Dåbsattest“ tilsynekomst, hvilket jeg hermed gør:

I 1988-89 bistod jeg på museet med forskellige opklaringsopgaver, og en af disse opgaver var at klargøre og ordne en bunke papirer, der var modtaget fra en Ole Gundersen i forbindelse med hans fars død. Faderen var Svend Gundersen - tidligere kontorchef på De Forenede Jernstøberiers kontor (det røde palæ på Torvet) og dengang bosat på Frydsvej i Frederiksværk.

Udvælgelsen af mig til at gennemgå papirbunken var fra museumsinspektør Karen Elisabeth Stubs side naturlig, idet hun vidste, at jeg havde været ansat som elev og senere assistent på støberiets hovedkontor og dermed kunne vide noget om papirerne. De fleste af papirerne i bunken var kopier af firmaets regnskaber, vejledninger, regler for medlemskab af funktionærklubben, regler for brug af tennisbaner m.m., så vidt jeg husker det i dag - men jeg fandt et dokument, som jeg næsten ikke turde røre ved - det dokument, som jeg kalder Frederiksværks dåbsattest, meget kraftigt papir, skrevet med tusch og under denne tusch svage spor af en skriftlig blyantskrift, som der ligesom var skrevet ovenpå (!), og underst i dokumentet var der et stort „stempel“ (lakstempel) med spor af signet.

Man forstår sikkert min betagelse af fundet, og jeg viste naturligvis straks dokumentet til Karen, idet jeg opfordrede hende til at gemme det værdifulde fund i en stål- eller panserboks med senere aflevering til en overordnet museumsinstans.

I første omgang troede Karen Follett ikke på rigtigheden af mit fund, men blev overbevist ved overdragelsen - vi tog et par fotokopier af dåbsattesten til museet og til mig, og min kopi har jeg naturligvis endnu, men jeg vedlægger en lidt mere primitiv kopi af dokumentets tekst uden lakstempel!

Æres den der æres bør

af Jørgen Tved

25. august i det herrens år 2006 er det 250 år siden Frederiksværk blev grundlagt - eller er det ?

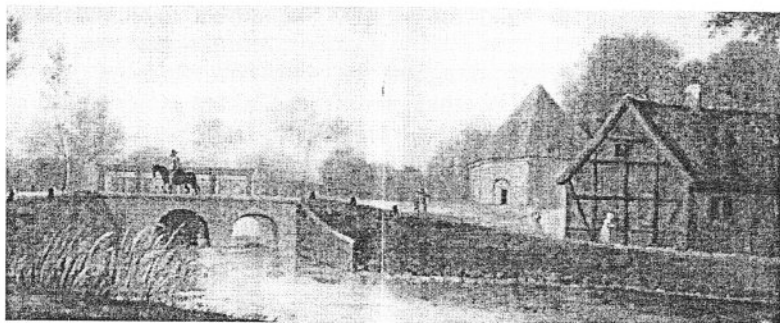
Det er dagen, hvor vi kan fejre den officielle fødselsdag, men er det den rette dag ?

Vi er enige om, at åen - den gravede kanal - er grundlaget for byens start, og mig bekendt er man også enige om, at før denne å blev gravet, var der absolut ikke noget, der hvor byen opstod og ligger i dag. Jorden var sur, som strandenge ofte kan være, og vandet fra Roskilde fjord kom betydeligt længere op mod de områder, hvor en stor del af byen nu ligger. Hvor strandengene gik over i det mere faste land, var det sand, sand og atter sand, som ingen var blevet fristet af til opdyrkning. Området kunne højst bruges som græsning for nogle nøjsomme kreaturer fra de omkringliggende landsbyer. Vinderød, Kregme og Brederød.

Åen var gravet færdig i 1719, og der skulle gå næsten 10 år, før man begyndte at udnytte den kraft, der

var og er i åens vand. Først i 1728 blev der anlagt en agatslibemølle, og den lå ved Arresødal tæt på den gamle vej mellem Kregme, Brederød og Vinderød, altså ikke i det område, hvor Frederiksværk senere opstod. Til agatslibemøllen blev de første to fremmede tilkaldt eller indforskrevet som eksperter. En udvikling, der senere tog fart. Vi skal huske, at det var fremmede fra de europæiske lande, der begyndte at komme efter de to i 1728 for at lære landets egne borgere at blive dygtige håndværkere og industriarbejdere. Agatslibemøllen måtte indstille sin drift i 1746. Der skulle gå endnu ca. 5 år, før der igen begyndte at ske noget.

I 1742 fik 3 franskmænd i fællesskab 6 års eneret i Frankrig på at smede jernkanoner. Den ene af dem var Etienne Jandin Peyrembert, der kom til Danmark i 1751 og d. 28 april samme år fik eneret for sig selv og sine børn til i 50 år at fremstille kanoner og andet mi-

Arresødal bro, hvor agatslibemøllen anlagdes i 1728. - Malet af Elias Mejer.

litært isenkram. En betingelse var, at der til fremstillingen kun skulle bruges norsk smedejern. Peyrembert fik mange forskellige privilegier, som jeg ikke skal redegøre for her, men allerede d. 8. maj 1751 fik han kontrakt med den danske regering på fremstilling af smedejernskanoner. Efterfølgende fik han nu overdraget så meget af statens jorder, som han ønskede langs Arresøkanalen – Åen. Han var her i juli og udmålte det ønskede område, der strakte sig fra fjorden ca. 1500 meter op langs åen i en bredde på ca. 135 m. nord for åen og 180 m. syd for. Det var i alt ca. 90 tønder land. Med hjælp fra amtmanden i Frederiksborg amt, gehejmeråd Gram, fik han tømmer, mursten og andre byggematerialer og begyndte opførelse af værker for sin produktion. Disse bygninger lå syd for åen på samme sted, hvor senere Classen og andre støbte kanoner og meget andet. Han lod grave to mindre sidekanaler langs med åen næsten der, hvor vejen går ned til biblioteket. På den ø, der opstod mellem de to sidekanaler, byggede han et temmelig stort hus, det var 71 alen langt og godt 22 alen bredt. Det var en grundmuret bygning på et ca. 3 alen højt kampestensfundament, og bygningen var tækket med bræddetag. Bygningen havde 8 ildsteder, og der blev indrettet et drejeværk og et smede- og hammerværk. I fortsættelsen af dette hus blev bygget et andet, der var lige så bredt og 32 alen langt. Her blev indrettet et meget hemmelighedsfuldt sindrigt boreværk, og det hele blev drevet af store vandhjul i de to sidekanaler. Det hele blev strengt afspærret

med stakit, og en svær kørebro med port førte fra øen ud til vejen. Ved enden af broen blev bygget en portnerbolig og over for denne et vagthus. Begge var næsten 9 alen lange, og bredden var på næsten 7 alen. Det var grundmurede huse, og de var tækket med tegl.

Peyrembert opførte flere andre huse både til beboelse og som en del af produktionsanlægget. Selv et krudthus lod han bygge, det har ligget ca. 300 meter nord for kanalen, der på det tidspunkt ikke omfattede kanalen til krudtværker, som nu løber langs Allegade. Den blev først gravet efter at Classen kom til, men oppe på bakken ved foden af P-pladsen for det meget grimme Nordcenter lå det første krudthus eller krudttårn, som de efterfølgende krudtmagasiner blev kaldt. Som bekendt gik det ikke godt for det afgørende, nemlig fremstilling af de ønskede jernkanoner.

Hvorfor var man så interesseret i jernkanoner frem for de kendte kanoner af bronze. Svaret er meget enkelt. Jernkanonerne var meget lettere end bronzekanonerne, og jern havde man inden for riget, der som bekendt også omfattede Norge. Bronze måtte man købe i dyre domme i udlandet.

Peyrembert havde kontrakt på at fremstille 4 prøvekkanoner. En til 6 punds kugler. To af forskellig længde til 12 punds kugler. Og en til en kugle på 18 pund. Det var netop en sådan kanon, han havde fået prøvet i Frankrig i 1749. Kanoner skulle have samme længde som hærens bronzekanoner, men kun veje ca. det halve.

Da værket var færdigt, skulle det

forevises for kongen, Frederik d. 5., men så skete det første uheld for Peyrembert. Han havde opført et bolværk med bræddebeklædning til opdæmning af vandet. Det kunne ikke holde, og vandmasserne var ved at skylle hele værket væk. Kongen var dog den noget mistrøstige franskmand nådig og lovede ham at sende en erfaren mand, der kunne bygge bolværket op igen og skænke 7.000 rigsdaler til denne genopbygning.

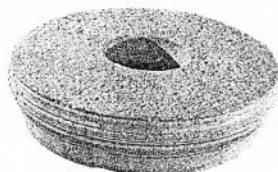
Med Peyrembert var der naturligvis kommet eller indforskrevet andre fremmede bl. a. boremester-svenden Johan Lorentz Junker fra Strassbourg. Vi skal igen huske, at de håndværkere, som skulle bruges, stor set ikke fandtes på egnen eller i landet. De måtte hidkaldes eller indforskrives fra andre lande. Ikke i snesevis, men enkeltvis eller i meget små grupper, som blev læremestre for de folk, der blev sat til at arbejde på værket.

Da værket stod færdig gik man i gang. Flere kanoner blev fremstillet, og en 6 pundes kanon blev sendt til prøveskydning i København. Den bestod faktisk prøven. I 1754 blev der smedet en kanon til en 12 pundes kugle, der også blev sendt til prøveskydning. Det gik godt med de første 48 skud. Ved skud nr. 49 gik det galt, og den revnede, men der var stadig tillid til Peyrembert, så han fik pengegaver fra kongen, han fik lån fra forskellige offentlige kasser, og han fik gratis materiale i stort omfang. Han tog også lån ved private både i København og i Frederikssund.

En ny kanon - igen til en kugle på 12 pund - blev sendt til prøveskydning d. 20 november 1755, og

det gik helt galt. Allerede ved det først skud sprang den i flere stykker, og det kom for dagen, at man havde forsøgt at skjule en fejl ved at indsætte en $\frac{3}{4}$ tomme skrue i kanonen. Peyrembert havde ellers svoret på, at kanonen var lydfri. Det blev afsløret, at han havde forsøgt at snyde og havde leveret dårligt smedearbejde. Nu fik han de ledende folk i artilleriet imod sig, de havde i forvejen ikke haft særlig tiltro til projektet. Det korte af det lange. Den gode franskmand måtte forlade landet med en meget stor gæld, som staten dog i nogen grad dækkede. Han blev ved kongelig resolution d. 2. marts 1756 fyret, og den 9. august samme år blev det indstillet af generalkommissariatet til kongen, at Just Fabricius og John Frederik Classen skulle have værket til videre drift.

Og så tilbage til fødselsdagen og byens grundlæggelse. Vi kan slå fast, at Classen ikke påbegyndte sit værk på bar og øde mark som Peyrembert, men Classen var en meget driftig mand, der fik succes, og han blev både egnen og sig selv en god mand. Da han foreslog kongen, at den lille by, der er opstået omkring værket, skulle kaldes Frederiksværk, var kongen meget nådig, og dåbsattesten slår fast, at fødselsdagen skal fejres d. 25 august.

Agatslibesten

Sankthansaften 2006

Båltale af Søren Jessen, Hundested

Da kristendommen kom til Danmark, fik kirken de hedenske juleskikke til nogenlunde at gå i spand med de kirkelige, men der var ikke noget at stille op med den populære, folkelige midsommerfest. Alle de kirkelige hovedhøjtider for Gud, Jesus og Helligånden, fx påske og pinse falder jo i årets første halvdel og Maria-festerne i årets sidste halvdel - dog med undtagelse af Mariæ bebudelsesdag den 25. marts. Der var altså ingen kristen hovedhøjtid, der kunne erstatte den gamle, hedenske fest, der med hensyn til prestige var fuldt på højde med julen og netop skulle fejres på en ganske bestemt dag, nemlig årets længste. På en måde kan man sige, at kirken forsøgte at tie festen ihjel, og den havde heller ikke "ofret" en af sine apostle på denne dag. Dagen, der fejrede Skt. Peder, blev således lagt den 29. juni, og den Skt. Johannes, der gav navn til midsommerdagen, var ikke apostlen, der fejres den 27. december, men Johannes Døberen. Festen for Johannes Døberen slog dog aldrig an, og midsommerfesten bevarede sin popularitet som årets anden store højtid. Reformationen i 1536 betød, at reformatorerne påstod, at midsommerfestens skikke var katolske reminiscenser og bekæmpede dem som "papistiske". Dog uden synderligt held, og det nyttede heller ikke, at kirken forsøgte at puste liv i festen for Johannes Døberen via prædikener om dennes liv fra undfangelse til halshugning.

Den folkelige fest indledtes med, at

der aftenen forud ved solnedgang blev tændt bål på alle høje. Ilden skulle egentlig tændes ved "nødild", altså frembringes ved gnidning af to stykker træ mod hinanden. Vi får så om lidt se, om Bengt Sørensen vil overholde denne skik i aften! Bålbrændingen overgik langt den tilsvarende på valborgsaften den 1. maj, hvilket passede med, at de kræfter, der var på spil ved midsommertid, langt overgik andre i styrke. Denne nat var der *Hekse, trolde, elverpiger og usynlige drager* i luften, som ødelagde alt, der ikke var sikret med ild eller stål! Endnu i det 19. århundrede kunne man her i Nordsjælland høre denne forklaring på, at der var gået ild i sæden: "Det kommer af, at I ikke har blusset!"

Midsommerfesten var heksenes hovedfest, og enhver heks, der var i stand til det, tog af sted til de store samlingssteder. Transportmidlet kunne være en gedebuk, et kosteskæft eller lignende, og naturligvis red heksene omvendt, fordi deres verden var den omvendte af den gode kristne verden. Der fandtes heldigvis virkningsfulde råd, hvis man ville undgå, at heksene misbrugte redskaberne. I Norge skar man et kors midt i kosten og spyttede tre gange på den. Så kunne man endda lade kosten stå udenfor denne nat. Man kunne også sikre husene, fx som i Nordjylland og på Fyn, hvor man satte rønnebærgrene eller porseris i døre, vinduer og luger.

Heksenes flyveture startede ud gennem tagets lyre eller skorstene

Finske stormhekse. Stik af Olaus Magnus fra 1555.

og derpå i vild fart videre. Enkelte, mere ondskabsfulde, hekse gav sig endda tid til at skade deres uvenner på udturen, men de fleste fløj dog af sted højt over bålene og det skjærmende stål. Hvis man har lyst til at se heksenes "ridt", er der også mulighed for det. Man kan tage en græstørv på hovedet og sætte sig til at vente eller finde en korsvej, hvor man tager plads under en harve, der vel at mærke vender tænderne nedad. – I begge tilfælde ved midnatstid. Endelig kan man ved korsvejen brænde et bål, hvis brændsel er sammensat af ni forskellige slags løvtræer. Besværligt, men muligvis virksomt. Alt var dog forgæves, hvis der var ført et lig gennem vejrydset. Men nu ved I altså, hvad naboen har gang i, hvis han sidder ude i sin have med en græstørv på hovedet i aften, og det er altså ikke nødvendigt at ringe efter "Den blå Vogn" lige med det samme!

Hvor fløj heksene så hen? Ja, ser vi på de nordiske lande, foretrak de svenske hekse Blåkulla, en lille klippeø mellem Öland og Småland, mens de norske valgte et fjeld ved navn Trommen, ikke langt fra Finmarken. Endelig havde de danske hekse tre valg: de mere dovne hekse valgte at blive hjemme, fx på Gjørding kirkegård ved Ribe. Mod syd gik turen til Bloksbjerg i Nordtyskland, og mod nord til Hekkenfeld på Island, der var djævlens vigtigste tilholdssted i Norden med direkte nedgang til helvede. Ja, det hævdedes, at man kunne høre de fordømtes klagesang stige op gennem hullet.

Der var – heldigvis – også gode kræfter på færde denne aften. Især i forbindelse med de hellige kilder, fx Skt. Helene Kilde ved Tisvilde. Selv Christian IV, der var en berygtet heksejæger, besøgte kilden. Således nævnes det i hans kalender,

Heksene brygger! - Stik af tyskeren Hans Baldung Grien (1484 - 1545)

at han drog fra Frederiksborg til Skt. Helene Kilde og drak vand der den 23. juni 1639. Samtidig skænkede han 150 rigsdaler til de fattige, måske i håbet om, at kildevandet så fik mere kraft. Overtroisk var kongen jo.

Jeg vil ikke ødelægge denne hyggelige aften med at fortælle mere

indgående om den uhyggelige side af "festen", nemlig hekseforfølgelserne, men blot nævne, at man tidligere mente, at der i Europa var blevet brændt mellem ni og ti millioner hekse. Nyere forskning har heldigvis påvist, at det "kun" drejede sig om ca. 50.000 hekse, hvoraf de ca. 1.000 var danske. Den sidste

(kendte!) danske heksebrænding fandt sted i 1693, men begrebet troldmand eller troldkvinde forsvandt først fra lovgivningen i 1866.

Nok om hekse. Vi skal også se os lidt omkring her ved bålet. Det må indrømmes, at arrangørerne har valgt stedet med virkelig omhu. Her er smukt, men desuden mange historiske emner at tage fat på.

Først og fremmest omkring Arresøen. Fra middelalderen har vi resterne af en imponerende borg, Dronningholm, og sagnet siger, det

er Valdemar Sejrs, der har bygget den til sin populære dronning Dagmar, men de skriftlige kilder kan ikke bekræfte det. Fra samme periode har der ligget et lille kapel, hvor vi i dag finder Vinderød Kirke med J.F. Classens gravmæle.

Jeg står lige ved Præstekorsbakken, hvor den første protestantiske præst efter reformationen måske blev slået ihjel af sognets bønder, fordi han havde ødelagt et helgenbillede i kirken. Korset, som I desværre dårligt kan se for buske og træer, blev i øvrigt rejst i 400-

Kort fra 1759. Heller ikke her finder man Frederiksværk og slet ikke Hundested

året for reformationen i 1936.

Vi kan heller ikke se Kanalen, som blev skabt, fordi flyvesandet efterhånden havde lukket Arrenakke Å, der ellers havde sørget for at føre det overskydende vand væk fra Arresøen. Det medførte oversvømmelser langs Arresøens bredder til stor skade for bønderne og påvirkede deres muligheder for at betale skatter og afgifter. Derfor besluttede staten, at der skulle graves en kanal mellem Arresøen og Roskilde Fjord, men da der var krig, Den store Nordiske, kunne man ikke skaffe penge til projektet. I 1717 så det endelig ud til, at vi ville vinde opgøret, og gravningen kunne gennemføres, hvilket skete i årene 1717-19.

Vi ved med sikkerhed, at danske soldater deltog i gravearbejdet, og *sandsynligvis* blev de suppleret med svenske krigsfanger.

Frem til 1728 havde vandet frit løb mellem sø og fjord, men så blev der anlagt en agatslibemølle, der fungerede frem til 1746. Fem år senere benyttede E.J. de Peyrembert vandkraften til kanonfremstilling, men det blev en total fiasko. Franskmanden efterfulgtes af makkerparret J. Fabritius og J.F. Classen i 1756. Den førstnævnte havde kapitalen og den sidstnævnte ideerne. J.F. Classen ville nemlig skabe et dansk Birmingham omkring Kanalen, hvilket vil sige, at der skulle produceres krudt, kugler og kanoner i de industrielle virksomheder, han agtede at anlægge. Som I ved, fik J.F. Classen en enestående succes, og i år kan hans livsværk, Frederiksværk, fejre 250 års jubilæum.

Derfor vil denne sommer byde på

mange foredrag og arrangementer med Frederiksværks historie som emne, så den vil jeg lade ligge og i stedet fokusere lidt på den nye kommune, der indtil videre hedder Frederiksværk-Hundested Kommune. Det er – efter min mening – meget interessant, fordi sammenlægningen betyder, at området igen bliver samlet.

I tiden efter reformationen i 1536 lykkedes det lidt efter lidt kongerne at komme i besiddelse af det meste af Nordsjælland, der var inddelt i Frederiksborg, Kronborg, Hørsholm og Jægerspris amter. De sogne, der interesserer os - Ølsted, Kregme, Vinderød, Melby og Torup - hørte til Frederiksborg Amt. I 1764 overtog J.F. Classen sognene Kregme, Vinderød, Melby og Torup med i alt 158 gårdmænd og 212 husmænd, der blev til Frederiksværk Gods med hovedgårdene Arresødal (oprettet 1773) og Grønnessegård (oprettet 1776), men han fik *ikke* Ølsted Sogn. Frederiksværk Gods eksisterede frem til midten af 1850-erne, hvorefter gårde og huse blev solgt til selveje. Næste store ændring kom i forbindelse med kommunalreformen i 1970, hvor Kregme, Vinderød, Ølsted, Melby og købstaden Frederiksværk blev slået sammen til Frederiksværk Kommune, og nu kommer Hundested Kommune med i den nye storkommune.

Her på tærsklen til dannelsen af den nye kommune er det rimeligt at spørge: Hvad har Hundested og Frederiksværk egentlig til fælles? Svar: Mindst tre ting.

Begge bebyggelser er ret nye, og ser vi på et kort fra før 1750, eksisterede de slet ikke! Frederiksværk

opstod, som I alle ved, i tiden efter 1756, mens Hundested først så dagens lys i midten af 1830-erne. Og som nummer to: Begge byer er anlagt på steder, som ingen andre gad bo på, nemlig overdrevsjorder. Frederiksværk på et overdrev, der indtil da benyttedes til græsning af bønderne i Kregme, Brederød, Sonnerup og Vinderød, og Hundested på Torpmagles overdrev.

Endelig kan det nævnes, at Frederiksværk gennem tiderne har været en særdeles vigtig arbejdsplads. Først og fremmest for indbyggerne i de nærmeste landsbyer, men helt tilbage fra 1700-tallet viser folketællingslisterne, at husmænd fra Torup og Melby også søgte arbejde her. Og helt "vildt" blev det, da "Stålværket" startede driften i 1942.

Hvordan har forholdet mellem frederiksværkere og hundestedere været gennem tiderne? Det er svært at svare på, men da Frederiksværk hele tiden har været større end Hundested, har byen sikkert fungeret som en slags storebror, hvilket uden tvivl er blevet udbygget, efter at Frederiksværk opnåede status som købstad i 1907. Hundested lå også meget mere isoleret end Frederiksværk. Således fik fabriksbyen allerede en jernbaneforbindelse i 1897, mens fiskerlejet måtte vente helt til 1916.

Derfor har man sikkert haft en lidt ironisk distance til hinanden, og da jeg som barn besøgte min familie i Frederiksværk i 1950-erne og 1960-erne, blev jeg ofte drillet med, at jeg lugtede af fisk! Heldigvis forstod hundestederne som regel at give igen. Et godt eksempel på det kan man finde i forbindelse med

placeringen af Lynæs Kirke omkring år 1900, hvor adskillige lokaliteter blev diskuteret. Til sidst fik man den strålende ide at lade neutrale øjne kikke på forslagene, og det blev foreslået at lade tre ansete og dermed kloge mænd fra Frederiksværk stå for udvælgelsen, hvortil en gammel fisker tørt bemærkede: "Ja, én klog mand kan man vel nok finde i Frederiksværk, men tre?"

At der i tidens løb har været slagsmål mellem de unge fra de nævnte byer, går der mange historier om, og bl.a. Skovlyst og "Smerten" har skiftevis været skuepladser for sådanne sammenstød. Også med hensyn til sport har byerne været en slags arvefjender, hvilket jeg mærkede på min egen krop, da jeg skiftede håndboldklub i 1974, men omvendt kunne man også finde sammen, hvilket kom til udtryk i "Halsnæsalliancen" fra 1960-erne, hvor unge fodboldspillere fra bl.a. Hundested og Frederiksværk dannede et fælles hold i en såkaldt talentturnering.

"Halsnæsalliancen"? Ja, hermed er vi fremme ved spørgsmålet om den nye kommunes navn, hvor mange forslag har været fremme. Jeg vil kommentere nogle få af dem og mener, at kriteriet for, at et navn er godt, må være, at det skal omfatte *alle* de gamle sogne samt Frederiksværk. Tager vi først Kattegat Kommune er det ok med Hundested (alias Torup Sogn) og Melby, men hvad med resten af sognene? Det samme gør sig gældende med Arresø Kommune. Her er det bare Hundested og Melby, der er sat uden for døren!

Men hvad så med at beholde nav-

net Frederiksværk-Hundested kommune? Ja, det vil i det mindste glæde politiet, der kan lægge deres "spritballoner" på hylden, for man skal være særdeles ædru for at kunne sige: "Frederiksværk-Hundested Kommune" korrekt fem gange i træk! Det eneste navn, der omfatter/dækker alle de nævnte lokaliteter er, så vidt jeg kan overskue det, Fjordkommunen, men

der er jo mange fjorde i Danmark, så det er nok heller ikke et godt forslag?

Her til sidst vil jeg komme med en advarsel til jer kvinder i den fødedygtige alder: Pas på ikke at blive "prikket" af sankthansormen eller noget tilsvarende, når I går herfra, for så bliver I gravide!

Og med disse ord vil jeg ønske jer alle en god sommer.

Der var engang en industriby
Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur
arrangerer byvandring med
museumsleder Michael Ax
den 22. august kl. 19.00
Mødested foran Gjethuset

En byvandring i det centrale Frederiksværk med fokus på byens ældre gadeforløb, sfærer og kvarterer med forskellige karakteristika. Desuden berettes om karakteristiske bygningsværker, hvoraf flere desværre er forsvundet fra det nutidige gadebillede.

Foreningsaktiviteter

Husk foreningens byvandring
Onsdag den 23. august kl 19⁰⁰
Brederød - Sonnerup - Auderød
med museumsleder Michael Ax

Arrenæs byder på mange spændende kulturmiljøer og et rigt facetteret kulturlandskab, der beretter om vore forfædres færden i området. Næssets landsbyer bærer hver deres særpræg, og på en vandretur på vil der bl.a. blive lejlighed til at se nærmere på landsbyerne Brederød, Sonnerup og Auderød, deres karakteristika og historie.

Vi mødes ved Arresøcenteret i Auderød kl. 19

Ørestaden i efteråret

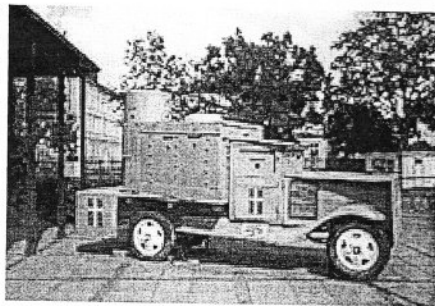
Foreningen arbejder i øjeblikket på et besøg i Ørestaden, hvor Jens Kramer vil tage imod og vise rundt. Vi forventer, at besøget kan finde sted en hverdag i oktober/november, men følg med i dagspressen.

Bustur til Frihedsmuseet og Tøjhuset

Søndag den 24. september

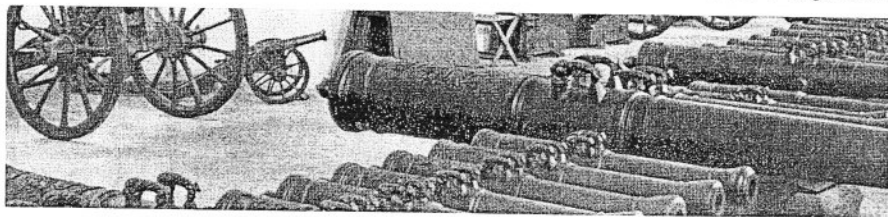
I 2004 holdt Ole Louis Frantzen foredrag om bl.a. Frederiksværks kanoner. Nu arrangerer vi en tur til Tøjhusmuseet, hvor en museumsinspektør viser rundt, og vi skal også se disse kanoner.

Vi tager dog først på Frihedsmuseet, som har en meget oplysende og seværdig udstilling, hvor vi også kan se museets vartegn: kampvognen v3 fra Frederiksværk.

Inden besøget på Tøjhusmuseet spiser vi frokost med buffet på et spisested i det indre København, og på vejen hjem vil der blive tid til kaffe og kage.

Frederiksværkkanoner i Tøjhuset

Priser

Prisen pr person er 290 kr.
Dette beløb dækker bus, entreer, rundvisere samt mad og kaffe.

Drikkevarer køber hver deltager selv

Bussen afgår fra

Melby Kirke	
ved Lindebjergvej	kl. 8.30
Støberledskrydset	kl. 8.35
Frederiksværk Torv	kl. 8.45
Kregme Kirke	kl. 8.55
Ølsted Brugs	kl. 9.05

Tilmelding Senest 24. august til
Carl Jensen tlf. 47 74 93 35 eller
Bengt Sørensen tlf. 47 92 38 44

Onsdag den 27. september kl. 19.30 i Gjethuset
(Bemærk ændret dato og sted)

**Arbejderbevægelsen i Frederiksværk
- internationalt - nationalt og lokalt
- Sammen står vi stærkt -**

Museumsinspektør ved Nationalmuseet, Lars K. Christensen, fortæller om arbejderbevægelsens opståen, dens mål, og hvem der stod bag.

Museumsinspektør ved Frederiksværk, Frank Allan Rasmussen fortæller om den lokale arbejderbevægelse. Der anvendes powerpoint-programmer med billeder, ligesom en lille film fra Metals jubilæum vil blive vist. - Kaffe og kage kan købes.

Bemærk, at denne foredragsaften afholdes i Gjethuset. Den arrangeres i samarbejde med Metal - Nordsjælland ligesom Socialdemokratiet medvirker.

Der er gratis adgang, men tilmelding er nødvendig, og billetter kan afhentes i Gjethuset lørdag den 2. september kl. 10 til 11 eller mandag den 4. september kl. 15 til 16. Man kan også hente billetter på Metals kontor, Jernbanegade 6 i åbningstiden. Yderligere oplysninger kan man få ved henvendelse til Bengt Sørensen

**Onsdag den 18. okt. kl. 19.30 i Menighedshjemmet
Anker Heegaard og Frederiksværk
Foredrag af John M. Eriksen**

Foran Gjethuset står en buste af Anker Heegaard? Hvem var han og hvad lavede han i Frederiksværk? Han startede i København på Nørrebro og var allerede der en stor fabrikant. Han overtog statens støberier og maskinfabrikker i Frederiksværk og den historie sluttede jo først i 1970'erne, hvor jernstøberiet lukkede.

Kom og hør om en væsentlig person i byens historie fortalt med billeder af en kyndig foredragsholder.

Etatsråd Anker Heegaard

Onsdag den 15. november kl. 19.30
Oldtiden i Strø Herred
Foredrag af museumsleder Finn Erik Kramer

Den vestlige del af Nordsjælland har en rig oldtidshistorie, som der vises glimt af i dette foredrag. Der berettes om gamle og nye udgravninger, flotte fund og oldtidsminder i landskabet, ligesom der fortælles om, hvordan gamle landkort og ny teknologi kan bruges til arbejdet med oldtidshistorien. Hyllingebjergstenen er

et af fundene, og den er jo unik.

Spiralørenringe af bronze. Fundet i grav i Havelse

Museer i omegnen

Industrimuseet Frederiks Værk:

Adm: Byarkivet
 Tlf.: 47 72 06 05
 Åbningst. ti - fr 10 - 14

Bymuseet Arsenalet
 Åbningst. 3. juni - 20. aug.
 Hver dag 12 - 16 undt. mandag

Krudtværksmuseet
 Åbningst. 3. juni - 15. sept.
 Hver dag 12 - 16 undt. mandag

**Hundested
Lokalhistoriske Arkiv**
 ma. 10⁰⁰-12⁰⁰, ons. 16³⁰-17³⁰
Knud Rasmussens Hus

Åbningst: 1. april - 31. okt
 kl. 11 - 16 undt. mandag

Frederiksværk Brandmuseum
 Lørdag kl. 11-13
 - eller efter aftale

Disse virksomheder støtter Historisk Forening

Fr. værk Folkebibliotek
 Torvet 41
 3300 Frederiksværk
 Tlf. 47 78 41 00

Nordea Bank
 Torvet 37
 3300 Frederiksværk
 Tlf. 47 72 24 11

Det Classenske Fideicommis
 Tromnæs Alle
 4800 Nykøbing

Danske Bank
 Nørregade 6
 3300 Frederiksværk
 Tlf. 47 76 70 00

Knudsen Plast A/S
 Industrivej 21
 3300 Frederiksværk
 Tlf. 47 76 01 01

Hans Holger's Cykler
 Vinderød Skov 3
 3300 Frederiksværk
 Tlf. 47 72 23 23